

Justyna Kołyska

Wsparcie zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa środkami z funduszy strukturalnych w latach 2004-2008

The support of sustainable development of agriculture and rural areas from EU structural funds in 2004-2008 period

Zrównoważony rozwój stanowi obecnie nieodłączny element polityki ekologicznej i społeczno-ekonomicznej a także różnych strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Celem artykułu było przedstawienie sposobów wspierania zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce oraz wielkości środków finansowych przeznaczonych w latach 2004-2008 na realizację tej koncepcji w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. W artykule omówiono rozkład środków finansowych na poszczególne programy, priorytety i działania a także poziom wykorzystania środków w poszczególnych województwach Polski.

Wstęp

Pojęcie „rozwój zrównoważony” jest dziś bardzo popularne i stanowi nieodłączny element nie tylko polityki ekologicznej i polityki społeczno-ekonomicznej, lecz także różnych strategii rozwoju społeczno-gospodarczego na poszczególnych szczeblach odpowiedzialności i zarządzania. Geneza zrównoważonego rozwoju leży w niekorzystnych skutkach szybkiego rozwoju kapitalizmu w XX wieku, kiedy to wzrost gospodarczy, odbywający się przy intensywnym wykorzystaniu zasobów naturalnych, groził destrukcją środowiska przyrodniczego.¹ Od tego czasu zaczęto kłaść większy nacisk na ochronę naturalnych zasobów oraz równowagi przyrodniczej.

Obecnie istnieje wiele definicji i interpretacji pojęcia trwałego i zrównoważonego rozwoju. Zawartość tej koncepcji jest nieustannie poszerzana i pogłębiana. Ustawa Prawo ochrony środowiska z kwietnia 2001 roku określa zrównoważony rozwój jako „*rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności oraz obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokolei*”². Z kolei rolnictwo

¹ M. Adamowicz: Koncepcja trwałego i zrównoważonego rozwoju wobec wsi i rolnictwa, [w:] M. Adamowicz (red.) Zrównoważony i trwały rozwój wsi i rolnictwa, Prace Naukowe Nr 38, SGGW, Wydział Ekonomiczno-Rolniczy, Katedra Polityki Agrarnej i Marketingu, Warszawa 2006, s.11-12.

² Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., Dz. U. Nr 62, poz. 627.

zrównoważone jest koncepcją takiego programowania rozwoju, który kojarzy cele produkcyjne z wymaganiami środowiskowymi³.

Koncepcja rozwoju zrównoważonego jest przykładem myślenia globalnego. Uwzględnia ona wiele zmiennych środowiskowych i ekonomicznych, które kształtują łącznie rozwój społeczno-gospodarczy. Jest to nowoczesna idea kształtowania równowagi wewnętrznej agrobiznesu i jego powiązań z otoczeniem, która polega na maksymalizacji korzyści netto z rozwoju ekonomicznego, przy jednoczesnej ochronie oraz zachowaniu możliwości odtwarzania zasobów naturalnych w długim okresie.⁴ Taki rodzaj rozwoju w rolnictwie, leśnictwie, rybołówstwie, konserwując glebę, zasoby wodne, rośliny oraz genetyczne zasoby zwierząt, nie degraduje środowiska, wykorzystuje odpowiednie technologie, jest żywotny ekologicznie i akceptowany społecznie.⁵ Rozwój oraz realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce ma ogromne znaczenie. Większość zasobów przyrodniczych Polski znajduje się na terenach wiejskich, co sprawia, że rolnictwo ma bardzo duży wpływ na kształtowanie środowiska naturalnego kraju. Jednocześnie rolnictwo i wieś to dziedziny, w których efekt oraz formy życia społecznego zależą od jakości i stanu środowiska przyrodniczego⁶.

Celem artykułu było przedstawienie sposobów wspierania zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce oraz wielkości środków finansowych przeznaczonych w latach 2004-2008 na realizację tej koncepcji w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Szczególną uwagę poświęcono Sektorowemu Programowi Operacyjnemu „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”. W artykule omówiono rozkład środków na poszczególne priorytety i działania Programu a także zaprezentowano zróżnicowanie regionalne występujące w wykorzystaniu środków finansowych w poszczególnych województwach Polski.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa i sposoby jej wspierania

Do kryteriów, które wpływają na osiągnięcie zrównoważonego rozwoju w rolnictwie, można zaliczyć⁷:

- kryterium ekologiczne – zachowanie zasobów naturalnych,
- kryterium społeczno-ekonomiczne – zapewnienie godziwych wynagrodzeń dla rolników i społeczności wiejskiej w sektorze produkcyjnym,
- kryterium produkcyjne – wytworzenie wystarczającej ilości żywności,
- kryterium budżetowe – korzystanie z publicznych wydatków,
- kryterium polityczne – zachowanie politycznego poparcia.

³ S. Zawisza (red.): Zarządzanie zrównoważonym rozwojem obszarów wiejskich, Wydawnictwo Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2004.

⁴ A. Woś: Rozwój zrównoważony, [w:] Encyklopedia agrobiznesu, Fundacja Innowacja, Warszawa 1998, s. 740-741.

⁵ J. Wilkin: Dlaczego potrzebujemy długookresowej strategii zintegrowanego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce?, Wieś i Rolnictwo, Nr 2 (123), Warszawa 2004.

⁶ M. Woźniak, M. Grzybek: Zrównoważony rozwój – wyzwanie stojące przed wsią XXI wieku, [w:] B. Kutkowska (red.) Wyzwania stojące przed rolnictwem i wsią u progu XXI wieku, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Nr 980, Wrocław 2003, s. 597-620.

⁷ Z. Skinder, S. Łojewski: Uwarunkowania zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – wstępne wyniki badań na przykładzie regionu kujawsko-pomorskiego, Pamiętnik Puławski, t. II, z. 120, s. 403-410.

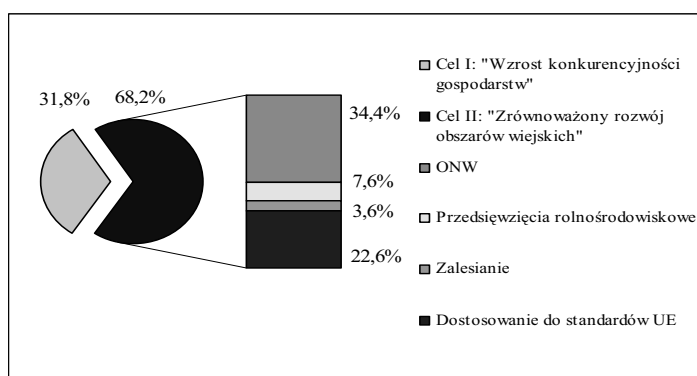
Tak więc realizacja zrównoważonego rozwoju wsi i obszarów wiejskich nie może odbywać się bez dokumentów określających strategię i sposoby jego realizacji, regulujących go przepisów prawa oraz środków finansowych przeznaczanych systematycznie na jego wsparcie.

W polityce prowadzonej przez kraje członkowskie Unii Europejskiej zwłaszcza w ostatnich latach widoczne są te właśnie narzędzia wspierania realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Na mocy reformy Wspólnej Polityki Rolnej w Luksemburgu wzmocniono nacisk na rozwój strukturalny obszarów wiejskich oraz zachowanie krajobrazu i kultury na wsi. Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej przekształcona została z polityki typowo sektorowej na politykę ukierunkowaną na wielofunkcyjny rozwój wsi którym ważnym elementem jest trwały, zrównoważony rozwój rolnictwa i gospodarki wiejskiej oraz postęp społeczny i zachowanie pozytywnych stron oddziaływania na środowisko przyrodnicze⁸.

W Polsce w oparciu o analizę sytuacji na obszarach wiejskich i w sektorze rolno-spożywczym przyjęto, iż jedną z osi Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006 będą przekształcenia strukturalne w rolnictwie i rybołówstwie oraz rozwój obszarów wiejskich. Planowane działania, miały służyć realizacji dwóch celów strategicznych, które określono jako:

- cel 1 – „Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno-żywnościowej” – traktowany jako najważniejszy cel strategiczny rozwoju polskiego rolnictwa oraz przetwórstwa żywności w pierwszych latach integracji z UE;
- cel 2 – „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich” – realizowany poprzez Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” a także Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz inne programy operacyjne w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

RYSUNEK 1. PROCENTOWY ROZKŁAD WYDATKÓW PONIESIONYCH NA REALIZACJĘ DZIAŁAŃ W RAMACH CELÓW PROW 2004-2006 (STAN NA DZIEŃ 30 WRZEŚNIA 2008)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Systemu Informacji Zarządczej ARiMR, Departament Analiz i Sprawozdawczości ARiMR, <http://www.arimr.gov.pl/index.php?id=67&id1=0&id2=2>.

⁸ M. Kłodziński, W. Dzun (red.): Rolnictwo a rozwój obszarów wiejskich, Wydawnictwo IRWiR PAN, Warszawa 2005, s. 47.

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 obejmował działania zaliczane do II filaru Wspólnej Polityki Rolnej, współfinansowane z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, a także z budżetu krajowego. Cel, określony jako zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, realizowany był za pomocą czterech działań: „*Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)*”, „*Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt*”, „*Zalesianie gruntów rolnych*” oraz „*Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej*”.⁹ Według stanu na dzień 30 września 2008 w ramach PROW 2004-2006 na działania związane ze zrównoważonym rozwojem obszarów wiejskich przeznaczono 7342,55 mln zł, co stanowiło 68,2% wydatków PROW, w tym najwięcej na wsparcie obszarów ONW – 3708,11 mln zł (34,4%) oraz dostosowanie do standardów UE – 2435,16 mln zł (22,6%) – rys. 1.

Wsparcie zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”

Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja...” finansowany jest ze środków publicznych: budżetu państwa, regionalnych i lokalnych budżetów samorządów oraz Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie, Sekcja Orientacji (EAGGF), jak również środków inwestorów prywatnych. Cele Programu realizowane są w ramach priorytetów:

I. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym

II. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

III. Pomoc techniczna

Priorytet pierwszy ma na celu poprawę dochodowości i konkurencyjności gospodarki żywnościowej, jak również wytwarzanie wysokiej jakości żywności bezpiecznej dla konsumentów. Realizacja drugiego priorytetu ma przyczynić się do rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych, występujących na obszarach wiejskich. Cel ten ma być osiągnięty poprzez:

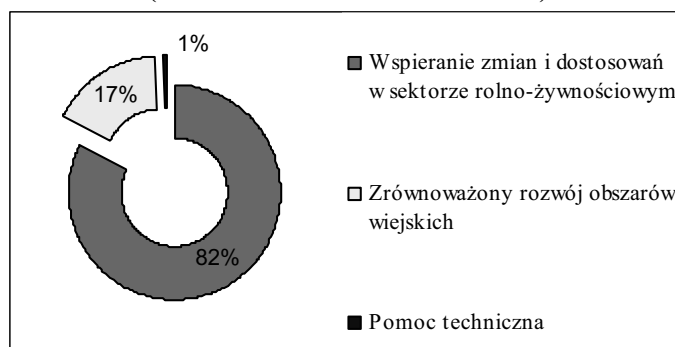
- przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą lub pożarem oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych (działanie 2.1.),
- poprawę efektywności ekonomicznej i produktywności gospodarstw oraz podniesienie produktywności rolnictwa dzięki tworzeniu korzystniejszych warunków gospodarowania oraz poprawę rozłogu gospodarstw (działanie 2.2. *Scalanie gruntów*),
- rozwój infrastruktury społecznej i technicznej obszarów wiejskich (a zwłaszcza modernizacja i wyposażenie obiektów pełniących funkcje kulturalne, rekreacyjne i sportowe), który ma umożliwić wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz zwiększenie atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania i prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (działanie 2.3. *Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego*),

⁹ Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006, MRiRW, <http://www.minrol.gov.pl>

- efektywniejsze wykorzystanie wolnych zasobów siły roboczej w gospodarstwie, ograniczenie bezrobocia ukrytego i poprawę warunków życia na wsi (działanie 2.4. *Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów*),
- racjonalne wykorzystanie środków produkcji, stabilność i dobrą jakość plonów, poprawę skuteczności i efektywności zabiegów agrotechnicznych, ochronę użytków rolnych przed powodzią a także zachowanie krajobrazu (działanie 2.5. *Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi*),
- wdrożenie standardów ochrony środowiska, higieny oraz jakości produkcji zgodnie z prawem wspólnotowym poprzez poprawę wyposażenia wsi w nowoczesną infrastrukturę techniczną (działanie 2.6. *Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem*),
- pobudzenie aktywności obywatelskiej i uczestnictwa lokalnych społeczności w podejmowaniu inicjatyw służących poprawie zagospodarowania przestrzennego i infrastruktury wiejskiej oraz tworzeniu nowych źródeł dochodu dla ludności wiejskiej (działanie 2.7. *Pilotażowy Program LEADER +*).

Do dnia 30 czerwca 2008 r. w ramach Programu sfinansowano 47106 wniosków, na których realizację wypłacono środki na łączną kwotę 9025 mln zł. Największa część wydatków przeznaczona została na realizację pierwszego priorytetu (82%). Wydatki na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich wyniosły w omawianym okresie 1562 mln zł, co stanowiło 17% środków a na pomoc techniczną wydano ok. 1% środków (rys. 2).

RYСУNEK 2. PROCENTOWY ROZKŁAD WYDATKÓW PONIESIONYCH NA REALIZACJĘ PROJEKTÓW W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH PRIORYTETÓW SPO „RESTRUKTURYZACJA...” (STAN NA DZIEŃ 30 CZERWCA 2008 R.)

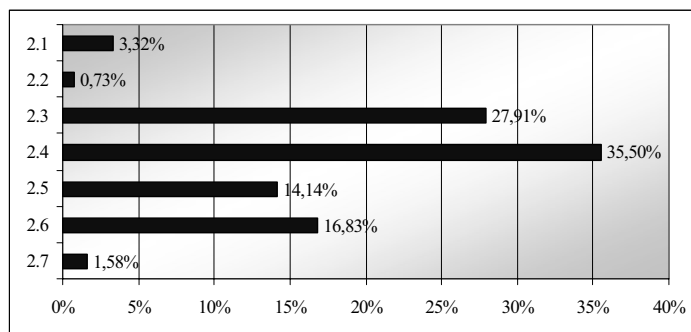
Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Sprawozdanie okresowe z realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006”*, MRiRW, Warszawa 2008.

Spośród działań realizowanych w ramach Priorytetu *Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich*, największym zainteresowaniem cieszyły się działania 2.4., 2.6. i 2.3. W ramach działania *Różnicowanie działalności rolniczej...* złożono 6204

wniosków Najwięcej projektów zrealizowano w ramach tego właśnie działania (3672 projektów) oraz działania Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej – 3130 projektów.

W ujęciu wartościowym największa część środków została przeznaczona na działanie 2.4. *Różnicowanie działalności rolniczej...* – 555 mln zł, co stanowiło 35,5% wydatkowanych środków oraz działanie 2.3. *Odnowa wsi...* – 436 mln zł (prawie 28% wydatków). Wydatki na działanie 2.6. *Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej* wyniosły 263 mln zł a na działanie 2.5. *Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi* – 220 mln zł (rys.3). Na pozostałe trzy działania przeznaczono 88 mln zł, co stanowi jedynie 5,6% wydatków. Procentowy rozkład środków na poszczególne działania przedstawia rys. 4.

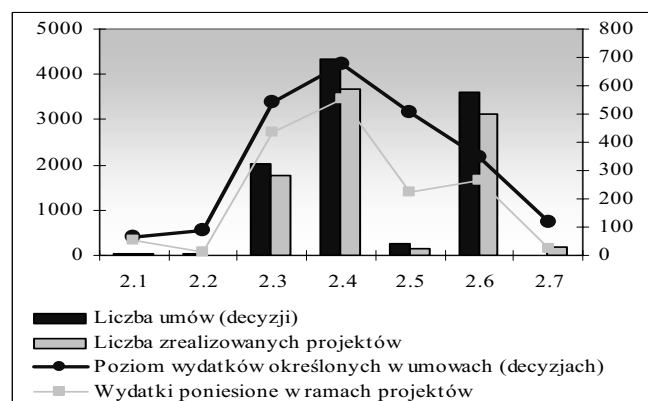
RYSUNEK 3. LICZBA WNIOSKÓW, ZREALIZOWANYCH PROJEKTÓW, POZIOM WYDATKÓW WEDŁUG UMÓW (DECYZJI) ORAZ ZREALIZOWANYCH PROJEKTÓW (MLN ZŁ) W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁANIACH PRIORYTETU „ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH” (STAN NA DZIEŃ 30.06.2008 R.)

* projekty, dla których zrealizowano wniosek o płatność końcową

Źródło: jak w rysunku 2.

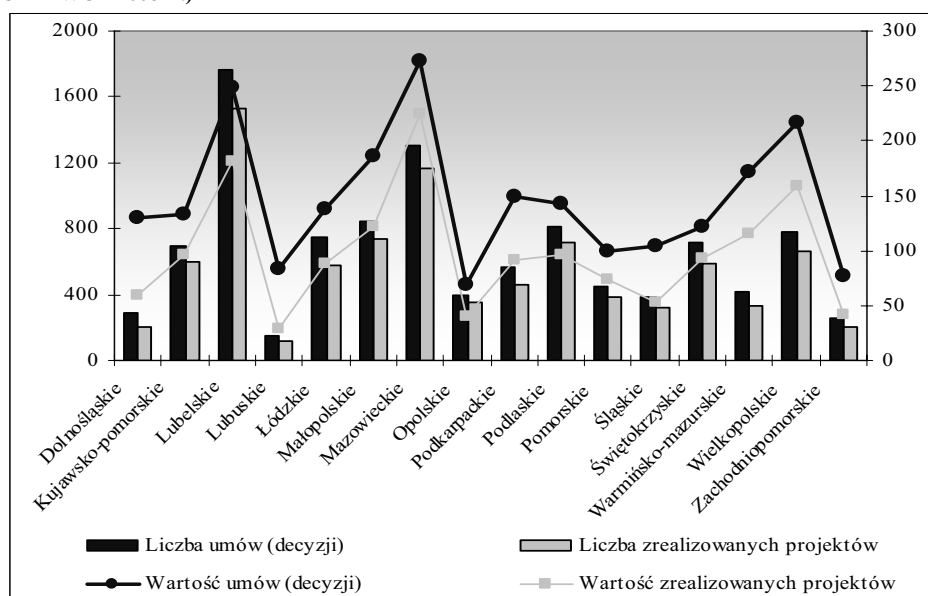
RYSUNEK 4. PROCENTOWY ROZKŁAD PONIESIONYCH WYDATKÓW POMIĘDZY POSZCZEGÓLNE DZIAŁANIACH PRIORYTETU „ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH” (STAN NA DZIEŃ 30 CZERWCA 2008 R.)

Źródło: jak w rysunku 2.

Pod względem ilości złożonych wniosków oraz zrealizowanych projektów, czołowe miejsca zajmowały województwa: lubelskie – 1762 wnioski, 1526 zrealizowanych projektów i mazowieckie – 1307 wniosków, 1165 zrealizowanych projektów (rys. 5). Najmniejszą ilość wniosków złożono a projektów zrealizowano w województwach: lubuskim, zachodniopomorskim i dolnośląskim.

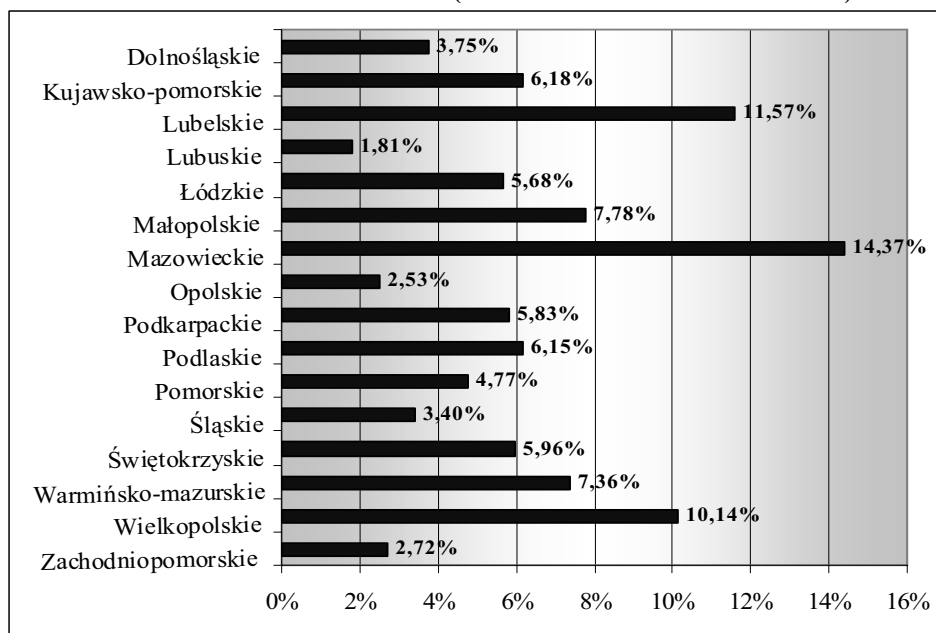
RYСУNEK 5. LICZBA I WARTOŚĆ (W MLN ZŁ) UMÓW (DECYZJI) ORAZ ZREALIZOWANYCH PROJEKTÓW W RAMACH PRIORYTETU „ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH” W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH POLSKI (STAN NA DZIEŃ 30 CZERWCA 2008 R.)

Źródło: jak w rysunku 2.

Rozkład wydatków na poszczególne województwa prezentuje rysunek 6. Na projekty zrealizowane w województwie mazowieckim przeznaczono 224,5 mln zł, co stanowiło 14,4% środków a w województwie lubelskim 180,8 mln zł (11,6%). Wartość zrealizowanych projektów była też dość wysoka w województwach: wielkopolskim, małopolskim i warmińsko-mazurskim. Średnie wydatki na jeden zrealizowany projekt były najwyższe w województwach: warmińsko-mazurskim – 348 tys. zł w przeliczeniu na jeden projekt, dolnośląskim – 286 tys. zł, wielkopolskim – 240 tys. zł oraz lubuskim – 237 tys. zł.

RYСУNEK 6. PROCENTOWY ROZKŁAD PONIESIONYCH WYDATKÓW RAMACH PRIORYTETU „ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH” POMIĘDZY POSZCZEGÓLNE WOJEWÓDZTWA POLSKI (STAN NA DZIEŃ 30 CZERWCA 2008 R.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie okresowe z realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006”, MRiRW, Warszawa 2008.

Podsumowanie i wnioski

Zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, to jeden z celów realizowanej przez Polskę strategii rozwoju. W okresie od 1 maja 2004 do 30 czerwca 2008 na realizację tego celu w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja...” przeznaczono 1562 mln zł, co stanowiło 17% wszystkich wydatków programu. Odsetek ten był niższy od zakładanej alokacji na poziomie ok. 24% środków SPO.¹⁰ Udział wydatków na zrównoważony rozwój był także niższy niż w przypadku Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006, w którym wyniósł on ok. 67% (7342,55 mln zł). Można więc powiedzieć, iż SPO „Restrukturyzacja...” jest przede wszystkim narzędziem wspierania zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym, które mają służyć poprawie jego konkurencyjności (wymiar ekonomiczny), choć wspiera także jego rozwój w wymiarze ekologicznym i społecznym.

Program SPO „Restrukturyzacja...” od momentu uruchomienia spotkał się z dużym zainteresowaniem beneficjentów. Pojawiły się dwa rodzaje postaw: rolnicy, wiążący swoją przyszłość z rolnictwem, przekształcają swoje gospodarstwa

¹⁰ M. Bułkowska, K. Chmurzyńska: Wyniki realizacji PROW i SPO „Rolnictwo” w latach 2004-2006, Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej, IERiGŻ PIB, Warszawa 2007, s. 73.

w nowoczesne i konkurencyjne przedsiębiorstwa, inni natomiast widzą szansę poprawy swojej sytuacji materialnej w prowadzeniu i rozwijaniu działalności pozarolniczej.¹¹ W rozkładzie środków pomiędzy działania II Priorytetu dominują jednak te nie związane z prowadzeniem działalności rolniczej. 63,5% wydatków w ramach Priorytetu „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich” obejmują projekty w ramach działania 2.4. *Różnicowanie działalności rolniczej...* oraz działania 2.3. *Odnowa wsi...*, które mają umożliwiać wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wspierać rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi.

Rozkład środków pomiędzy poszczególne województwa Polski był bardzo zróżnicowany. Największą ilość środków finansowych przeznaczono na projekty realizowane w województwach mazowieckim, lubelskim i wielkopolskim. W województwach zachodniej i południowo-zachodniej Polski – lubuskim, opolskim, zachodniopomorskim, śląskim i dolnośląskim – wysokość wydatków była o około 2/3 niższa.

Literatura

1. Adamowicz M.: Koncepcja trwałego i zrównoważonego rozwoju wobec wsi i rolnictwa, [w:] M. Adamowicz (red.) *Zrównoważony i trwały rozwój wsi i rolnictwa*, Prace Naukowe Nr 38, SGGW, Wydział Ekonomiczno-Rolniczy, Katedra Polityki Agrarnej i Marketingu, Warszawa 2006.
2. Bułkowska M., Chmurzyńska K.: Wyniki realizacji PROW i SPO „Rolnictwo” w latach 2004-2006, *Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej*, IERiGŻ PIB, Warszawa 2007.
3. Kłodziński M., Dzun W. (red.): *Rolnictwo a rozwój obszarów wiejskich*, Wydawnictwo IRWiR PAN, Warszawa 2005.
4. Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006, MRiRW, <http://www.minrol.gov.pl>.
5. Skinder Z., Łojewski S.: Uwarunkowania zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – wstępne wyniki badań na przykładzie regionu kujawsko-pomorskiego, *Pamiętnik Puławski*, t. II, z. 120.
6. Sprawozdanie okresowe z realizacji Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006”, MRiRW, Warszawa 2008.
7. System Informacji Zarządczej ARiMR, Departament Analiz i Sprawozdawczości ARiMR, <http://www.arimr.gov.pl/index.php?id=67&id1=0&id2=2>.
8. Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., Dz. U. Nr 62, poz. 627.
9. Wilkin J.: Dlaczego potrzebujemy długookresowej strategii zintegrowanego rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce?, *Więś i Rolnictwo*, Nr 2 (123), Warszawa 2004.
10. Woś A.: *Rozwój zrównoważony*, [w:] *Encyklopedia agrobiznesu*, Fundacja Innowacja, Warszawa 1998.
11. Woźniak M., Grzybek M.: *Zrównoważony rozwój – wyzwanie stojące przed wsią XXI wieku*, [w:] B. Kutkowska (red.) *Wyzwania stojące przed rolnictwem i wsią u progu XXI wieku*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Nr 980, Wrocław 2003.
12. Zawisza S. (red.): *Zarządzanie zrównoważonym rozwojem obszarów wiejskich*, Wydawnictwo Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2004.

¹¹ Ibidem, s. 73

Summary

Sustainable development is currently the inherent element of ecological, social and economic politics. It's also a part of various strategies of social and economic development. The aim of paper was to show the methods of how to support the sustainable development of agriculture and rural areas in Poland and to present the largeness of financial funds assigned in 2004-2008 on accomplishing this concept with the aid of EU structural funds. The distribution of financial funds on particular programs, priorities and operations as well as the level of funds' absorption by individual provinces in Poland were also presented in the article.

Informacje o autorze

mgr Justyna Kołyska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Polityki Agrarnej i Marketingu
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
e-mail: justyna_kolyska@sggw.pl

CZEŚĆ III

POLITYKA ROZWOJU REGIONÓW

